

- Arany János /1981. *Arany János költői művei* 1–3. Nagy Klasszikusok. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.
- Arany János /1982a. *Arany János leveleskönyve*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Arany János /1982b. *Arany János összes művei XVI. Levelezés II. Arany János levelezése (1852–56)*, Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Arany János /1986. *Arany János költői művei* 1–3. Nagy Klasszikusok. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest.
- Arany János /1992. *Arany János összes költeményei* 1. Unikornis Kiadó, Budapest.
- Arany János /2006. *Arany János összes költeményei* 1–2. Osiris Klasszikusok. Osiris Kiadó, Budapest.
- Arany János /2008. *Arany János összes művei*. Lektűr Könyvkiadó, Budapest.
- BEKE JÓZSEF 2012. „Sandaló” Arany-szövegek. *Holmi* 24: 190–195.
- BISZTRAY GYULA 1959. Az Arany János-kiadások rostája (1883–1958). *Magyar Könyvszemle* 75: 23–46.
- RIGÓ LÁSZLÓ 1970. Az Arany kritikai kiadás XI–XII. kötete. *Irodalomtörténeti Közlemények* 74: 111–123.
- TESz. = *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára* 1–3. Főszerk. BENKŐ LORÁND. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967–1976.
- ToldiSz. = PÁSZTOR EMIL, *Toldi-szótár. Arany János Toldijának szókészlete*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1986.

Text corruption in two poems by János Arany

János Arany (1817–1882) was famous for his accuracy as a poet, as an editor, and as a teacher alike. He reproved the publisher of a poem by his friend Petőfi on account of the textual changes that had been made in that poem. Unfortunately, the countless publications of his own poems also carry numerous mistakes. The present paper investigates the corruption of two of his lesser-known poems in their various editions. It turns out that publishers and editors often made gratuitous and even seriously misleading changes. It is to be regretted that two hundred years after he was born, János Arany's poems are still not collected in a really accurate critical edition.

Keywords: János Arany, text accuracy, critical edition, editors' dereliction, 200th anniversary.

BEKE JÓZSEF

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Király Lajos 80 éves

Király Lajos Göllében született, de féléves korától Büssüben nevelkedett, szülőfalujának ezt, a Göllével szomszédos települést tekinti. Egyetemi tanulmányait Budapesten az ELTE-n Benkő Loránd tanítványaként végezte, 1959-ben szerzett magyar–történelem szakos diplomát. Mestere hatására az érdeklődése már egyetemistaként a magyar nyelv-járások felé fordult. Diplomája megszerzése után visszatért Somogyországba, egy évvel később pedig a pályatárssal és jó baráttal, a „másik”, azaz BALOGH LAJOSSAL közösen

DOI: 10.18349/MagyarNyelv.2016.4.495

írott munkájuk *Nyelvjáráskutatás Somogyban* címen jelent meg a Magyar Nyelvben. Itt vázolták közös munkájuk tervét.

Pályakezdéséről így ír: „a tanügyi vezetők [...] szerint »előbb egy kezdő tanuljon meg jól tanítani, majd nyugdíjas kora felé kutakodhat!« Csak hát amit az egyetemen tanultam, amire professzoraim felkészítettek, azt folytatnom kellett! Szó volt róla, hogy Pestre megyék kutatóinak, de négy év pécsi főiskolai oktatói kitérés után visszatértem Kaposvárra somogyi nyelvésznek” (KIRÁLY 2003: 7).

A pályakezdő „kutakodásából” jött létre a már 1960-ban tervezett és hosszú évek gyűjtő és feldolgozó munkájának gyümölcseként megjelent, a BALOGH LAJossal közösen készített speciális nyelvatlasz, *Az állathangutánzó igék, hívogatók és terelők somogyi nyelvatlasza* (ÁILSA.). Részben ezzel a munkával párhuzamosan már a Somogy Megyei Könyvtár munkatársaként szervezte a Somogy megyei földrajzi nevek gyűjtését és kiadását, amelyben a kaposvári járás névanyagának közzetevője is volt (SMFN.). A földrajzinév-gyűjtések nagy korszakában a somogyi kötet után Tolna megye paksi járásának (TMFN.) majd Baranya (BMFN.) és a Veszprém megye (VeMFN. 1., 4.) több járásának illetőleg települése névanyagának a közzetevője volt. Ezek a munkák egy időre elszólították a somogyi tájtól, de szíve és tudományos elkötelezettsége mindig visszahúzta.

A földrajzinév-gyűjtések tanulságai, a bennük rejlő kincsek felmutatása számos kisebb-nagyobb írás témájául szolgáltak. Ezek részint módszertani jellegűek, részint további vizsgálódások eredményeit ismertetik. Ilyenek a hivatalos nevek kérdései, a település-összevonások következtében eltűnt nevek, a névanyagban rejlő nyelvtörténeti, művelődéstörténeti, ipartörténeti emlékek közkinccsé tétele.

Király Lajos tudományos munkásságának legjelentősebb területe a nyelvjáráskutatás. Nemcsak a már említett somogyi állathangutánzók, állathívogatók atlaszáról van szó, hanem a sok éves tervezés, gyűjtés és feldolgozás után megjelent *Somogy–zalai nyelvatlaszról* is (SZA.), amely egyúttal a kutatói alázatnak és elhivatottságnak igen magas fokát példázza. A magyar nyelv könyvében (A. JÁSZÓ ANNA. főszerk. 1991) két fejezetnek a szerzője: *Névtani ismeretek* (495–520) és *A mai magyar nyelvjárások* (521–558). Munkássága emellett kiterjedt a néprajz témaköreire is, mint például a garabonciás-történetek, boszorkányok, kísértetek, a jeles napokhoz fűződő népszokások, valamint egy terjedelmes munka: „Híres betyár vagyok...” A betyár alakja a somogyi népköltészetben (KIRÁLY 2002) idézhető jelzésértékűen ez irányú munkásságára.

A kutatómunka mellett Király Lajos az oktatásból is kivette a részét. A Kaposvári Tanítóképző Főiskolán nyugalomba vonulásáig eltelt 30 év oktatómunkája során élő problémaként szembesült a magyartanítás, az anyanyelvi nevelés számos – napjainkig is aktuális – kérdésével. Ezek egy része szorosan összefügg a diákok nyelvjárásiasságával, a regionális köznyelviséggel, illetőleg azzal az iskolai követelménnyel, hogy a standardot kell tanítani. Számos cikkben, tanulmányban szorgalmazta, hogy a falun, nyelvjárási környezetben tanító pedagógusok ne akarják a gyerekeket mindenáron leszoktatni a szüleiktől, környezetüktől elsajátított tájnyelvi beszédéről. Sokkal inkább tudatosítaniuk kellene ennek a nyelvváltozatnak is a gazdag kincsestárát (KIRÁLY 1968, 1974, 1983, 1984a, 1984b). A Nyelvjárási és névtani vizsgálatok *Somogyban* című tanulmánygyűjteményének Bevezetésében így ír: „A kötetben a bevezető tanulmányok a magyar nyelvjárások leírásának, osztályozásának legfrissebb eredményeit adják. Ez hiánypótló munka, erre a somogyi iskoláknak nagy szüksége van! Az általános iskolának és mindegyik középiskolának tanítani kell a magyar nyelv területi rétegződését, a tulajdonképpeni nyelvjárásokat” (KIRÁLY 2003: 8).

Király Lajos nyugdíjba vonulása után sem a csendes pihenést választotta, hanem a tudományos ismeretterjesztés lehetséges útjain tárja olvasói elé nyelvjárási, néprajzi, névtani kutatásainak eredményeit. Időnként a kaposvarmost.hu internetes újságban bukkan fel egy-egy írása, vagy a Göllei Könyvár és Információs Közösségi Hely idézi, máskor a Somogyi honismeret, helytörténet, néprajz című Facebook csoportban lehet tőle olvasni ünnepekről (Kicsipünkösd, Szentháromság vasárnapja), népszokásokról (A Kopány-menti magyarok szentiváni „lobogózása”; Szent György napi vajákosságok és boszorkányosságok Somogyban), máskor népdalokat, népballadákat közöl (Ponyva- vagy krimiballadák; Hallottad-e hírét Zalaegörszögnek? Rabének), vagy pedig nyelvi, nyelvjárási sajátosságok kerülnek elő a közlésében (Kisfröccs, nagyfröccs, maflás; Somogyi községnevek helytelen toldalékolása, Sajtár – tájszógyűjtésre szólító kérdés). Ezek között lehet olvasni a göllei kőkecske történetét is, amelyet földije, Fekete István is megörökített a szájhagyomány alapján (Fekete István: Kácsalja).

Azt a kincseket rejtő kőkecskét, amelyet úgy hívnak, hogy Somogyország népeinek emlékezete, Király Lajos megtalálta, és a benne rejlő ezernyi értéket változatos helyeken és módokon osztja szét tanítványai, olvasói, kollégái között. A Magyar Nyelvtudományi Társaság jó egészséget, további alkotókedvet, a nyelvi ismeretterjesztéshez sok ötletet kíván még hosszú évekre!

Hivatkozott irodalom

- ÁLLSA. = BALOGH LAJOS – KIRÁLY LAJOS, *Az állathangutázó igék, hívogatók és terelők somogyi nyelvatlasza*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976.
- BALOGH LAJOS – KIRÁLY LAJOS 1960. Nyelvjáráskutatás Somogyban. *Magyar Nyelv* 56: 482–484.
- BMFN. = *Baranya megye földrajzi nevei* 1–2. Szerk. PESTI JÁNOS. Baranya Megyei Levéltár, Pécs, 1982.
- FEKETE ISTVÁN 1979. Kácsalja. In: *Uő, Kődös utak*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 151–158.
- A. JÁSZÓ ANNA. főszerk. 1991. *A magyar nyelv könyve. Főiskolai tankönyv*. Trezor Kiadó, Budapest.
- KIRÁLY LAJOS 1968. A kiejtés bírálata. Magyartanításunk helyzete és a helyes magyar kiejtés oktatásának kérdése. *Somogyi Szemle* 3/2: 92–96.
- KIRÁLY LAJOS 1974. Az anyanyelvi oktatás korszerűsítéséről. *Pedagógiai Szemle* 24: 399–409.
- KIRÁLY LAJOS 1983. Mit tehetnek a somogyi iskolák a zárt é megmentése érdekében. *Iskolai Szemle* 5/2: 8–23.
- KIRÁLY LAJOS 1984a. Az anyanyelvi nevelés sajátosságai nyelvjárási és regionális köznyelvi környezetben. *Magyar Nyelvőr* 108: 163–171.
- KIRÁLY LAJOS 1984b. A köznyelvi kiejtés sajátosságai nyelvjárási és regionális köznyelvi környezetben. In: ENDRÉDI LAJOS szerk., *A Kaposvári Tanítóképző Főiskola tudományos közleményei* 2. *Nyelvtudomány, irodalomtörténet*. Tanítóképző Főiskola. Kaposvár. 19–28.
- KIRÁLY LAJOS 2002. „Híres betyár vagyok...” *A betyár alakja a somogyi népköltészetben*. Somogy Megyei Honismereti Egyesület, Kaposvár.
- KIRÁLY LAJOS 2003. *Nyelvjárási és névtani vizsgálatok Somogyban (Cikkek, tanulmányok)*. Kaposvár Megyei Jogú Város Közgyűlése, Kaposvár.
- SMFN. = *Somogy megye földrajzi nevei*. Szerk. PAPP LÁSZLÓ – VÉGH JÓZSEF. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1974.
- SZA. = KIRÁLY LAJOS, *Somogy-zalai nyelvatlasz*. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 223. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2005.
- TMFN. = *Tolna megye földrajzi nevei*. Szerk. ÖRDÖG FERENC – VÉGH JÓZSEF. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1981.

VeMFN. 1. = *Veszprém megye földrajzi nevei. 1. A Tapolcai járás*. Szerk. BALOGH LAJOS – ÖRDÖG FERENC. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 156. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1982.

VeMFN. 4. = *Veszprém megye földrajzi nevei. 4. A Veszprémi járás*. Szerk. BALOGH LAJOS – ÖRDÖG FERENC – VARGA MÁRIA. Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 194. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 2000.

ZELLIGER ERZSÉBET

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Korompay Klára 70 éves*

Tisztelt Hallgatóság! Korompay Klára nyelvész – tanárom, kollégám és közeli barátom – 70 éves lett. A Nyelvtudományi Társaságban ilyenkor az a szokás, hogy a jeles évfordulós személyt beszéddel köszöntik, mely beszéd rendszerint vázolja az ünnepeelt addigi életútjának fontosabb állomásait, méltatja szakmai és tanári tevékenységét, majd egy-két személyes történettel, megjegyzéssel felvillantja az illető személyiségének néhány vonzó és szeretetreméltó vonását.

A helyszín és az alkalom meghatározza a műfajt, melynek követelményei alól én sem vonom ki magam – a hangsúlyokat azonban kicsit áthelyezem. Korompay Klára eddigi életútjának tényszerű ismertetésétől eltekintek, mivel ezt már Pusztai Ferenc Köszöntés és köszönet című írásában megtette az ünnepeelt 65. születésnapja tiszteletére, 2011-ben megjelent, stílszerűen Klárisok címet viselő tanulmánykötet bevezetőjeként. Korompay Klára publikációi fel vannak sorolva a Magyar Tudományos Művek Tárában. Így én most megtehetem, hogy magukból az eredeti Korompay-szövegekből, írottakból és szíves szóbeli közlésként elhangzottakból kiindulva próbáljam meg bemutatni azt, hogy mit jelent Korompay Klára számára a nyelvészet – és hogy mit jelent a nyelvészet számára Korompay Klára.

Mint minden sokat író embernek, Klárinak is vannak rá jellemző, gyakran használt szavai, szókapcsolatai. Találomra néhányat összeszedtem ezek közül, és amikor leírva láttam őket, rájöttem, hogy a jellegzetes „kláris” szavak két csoportra oszthatók jelentésük, környezetfelidező szerepük alapján:

1. Az első csoportba ilyenek tartoznak, mint: *dialogus, távlat, rávilágít, felvillant, gondolatébresztő, jól feltett kérdések* – érzékelhetően tudományos munkákból, ilyen jellegű megnyilatkozásokból származnak.

2. Ezzel szemben a második csoport szavai más képzeteket keltenek: *meghitt kapcsolat, öröm, örömforrás, élmények, örömteli és felvillanyozó kaland, valóságos kincsbánya, szívvidító* – és meglepő módon ezek a szavak is Korompay Klára nyelvészeti tárgyú szakmunkáiban szerepelnek...

Mire világít ez rá?

Segít, ha a második csoport szavait kontextusukkal együtt idézzük a szerzőtől: „... eltűnődtem azon, hogy a nyelvtörténettel való meghitt kapcsolat (mely éppolyan meghatározó számomra, mint az Eötvös Loránd Tudományegyetemmel való kapcsolat) milyen

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság 2016. június 7-i felolvasó ülésén.